

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

נח

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת נח

- ב..... ואני הנני מביא - מאת ה' היתה זאת.....
- ד..... לא תירא מהם - אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח.....
- ז..... הוציאה ממסגר נפשי - כוחה של תפילה ובפרט כשהיא למען כבוד שמו.....
- ח..... שפרו מעשיכם וברית לא תופר - זמן תשובה לכל.....
- יב..... עולם חסד יבנה - קיום העולם רק בזכות מידת החסד.....
- טז..... לעסוק בדברי תורה - התחזקות בעסק התורה.....

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת נח

ואני הנני מביא - מאת ה' היתה זאת

בפרשתן (ז כג), 'וימח את כל היקום וכו' וישאר אך נח ואשר אתו בתבה', וכבר עמדו חז"ל לבאר הטעם שנאמר אך נח, וברש"י ביאר, לבד מנת, זה פשוטו, ומדרש אגדה (תנחומא ט) וכו', ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו' (כלומר שאך' הוא לשון מיעוט וחסרון, והכוונה היא שנה עצמו נתחסר ונתמעט ע"י נשיבת הארי), והנה כפי דעת בני אדם לקוצר שכלם נראה שהסיבה שנשך הארי את נח הוא מחמת רעבונו... שעדיין לא קיבל את מנתו כמדי יום, ונתעורר בו רעב וכעס על נח שאינו מספק לו 'ארוחתו', על כן בחרון אפו נשך את נח... אמנם רש"י ממשיך בפירושו ומסמך מיד לדבריו 'שאיחר מזונות לארי והכישו' את מאמר הכתוב (משלי יא לא) 'הן צדיק בארץ ישולם', והכוונה היא כמו שפירש רש"י על אותו פסוק (שם) 'שהצדיק משתלם שכר העבירה שבידו בעודו על הארץ בחיים', ור"ל שהיתה תביעה כלפי נח על שנתעכב לתת לארי את מזונו, על כן שילם לו הקב"ה גמולו מיד בעוה"ז כדי

לנקותו ולזככו מכל שמץ עוון. והרי לך להדיא שהאריה לא נשך את נח מעצמו ומפני סיבה טבעית כדרך כל הארץ בגודל רעבונו... אלא כי ה' אמר לו לנשך את נח לשלם לו שכר עבירה שבידו בצער שגרם לאריה כשנתאחר מלתת לו מזונו*.

והדברים מפורשים יותר בדברי חז"ל (שוח"ט תהלים לו, להלן יובאו דברי המדרש בהרחבה) שישאל אברהם אבינו את שם בן נח כיצד יצאתם מן התיבה, והשיב לו בזכות הצדקה שעשו עם הבהמה והחיה והעוף, 'באותה שעה אמר אברהם, מה אלו אלולא שעשו צדקה עם בהמה חיה ועוף לא היו יוצאים משם, ובשביל שאיחר עצמו קיבל שכרו ונשבר', ללמדך כי אין האריה נושך מעצמו אם ה' לא אמר לו 'נשוך', וכלשון הגמ' (ברכות לג.) 'אין ערוד ממית' אלא ברצון השי"ת. ולדין ייאמר גם כלפי 'חיותו ארץ' - חיות המהלכים על שתי רגליים, אותם ארורים ימ"ש, שאינם הורגים ומזיקים ומשחיתים מעצמם אלא אך ורק כי בן נגזר מלמעלה*,

א. כה אמר הגאון הגדול רא"מ שך זצ"ל, שתמיהה רבתי היתה מקננת בליבו, הנה בתיבת נח שהו ב'כפיפה אחת' כל בעלי החיים שבעולם במשך שנה תמימה, וכיצד יתכן שלא היתה שם 'מלחמת עולם' ולא טרפו והרגו זה את זה... והלא ישנם בעלי חיים אשר מטבעם שונאים מיני חיות אחרות, ותמיד הם מחפשים לצוד אותם ולטרפם... אמנם באמת, כל עצם השאלה בטעות יסודה, כי החיות אינן טורפות והורגות אחת את 'חברתה' מחמת שזה טבעם, אלא אך ורק כי כן הוא רצונו של מקום שבשעה פלונית תטרוף חיה פלונית את חיה אלמונית, ואם השי"ת אינו רוצה עכשיו שהיא תטרוף - אכן לא תטרוף, ומאחר שבאותו הזמן רצה הקב"ה שישארו כל החיות לקיום העולם ממילא לא עלה על דעתם של החיות לטרוף אחרים.

וכבר כתב הרד"ק על הפסוק (תהלים קמה יז) 'צדיק ה' בכל דרכיו', שענינו הרואות שבעלי חיים טורפים זה את זה וכגון חתול טורף את העכבר ואוכלו, ולכאורה צ"ב, וכי איזה צדק יש בדבר, אלא שהקב"ה היודע כי הגיע זמנו של העכבר למות - מסבב ומזמינו אל החתול שיטרפנו ובכך תשבע נפשו. ונמצא שלא 'החתול' הרג את העכבר, אלא הוא מת כי תמו קיצבת שנות חייו, רק הקב"ה שמנהיג עולמו הוא המביאו אל החתול, מאחר שכבר ממילא נגזר על העכבר למות מוטב שיהא זה על ידי חתול לפרנסתו ולמאכלו.

וז"ל הרד"ק, כי בצדק וביושר נותן לכל אחד אוכל, ואע"פ שהחי טורף את החי ואוכל, כמו החתול לעכבר והאריה והדוב והנמר ושאר החיות האוכלות חיות אחרות וכן העופות הדורסים לעופות אחרים, הכל צדק מאתו, כי גם לחיות ולעופות הנטרפים נתן להם גם כן מאכלם בחייהם אלא שבהגיע קיצם למות גזר מקודם שתהיה מיתתם פעמים בהנאות בעלי חיים אחרים וכו'.

ב. מסופר על הגה"צ רבי מרדכי פאגערמאנסקי זי"ע אשר היה בימי המלחמה הנוראה בגטו קובנא, באחד הימים יצא לרחובה של עיר ומצא כמה יהודים שבורים ורצוצים עד עמקי נשמתם, שאלם ר"מ, לעצב מה זה עושה,

ועושה ויעשה לכל המעשים, ולקבל את כל הקורות עליו באמונת איתן ביתד כל תימוט. וכך אמר דוד מלבא משיחא (תהילים לא טז) 'בידך עתת'י, ופירש רש"י, 'עתים העוברים עלי - על פיך הם, ובגזרותיך' [וכעין זה עוד ב'מצודת דוד', וז"ל, כל העיתות שעברו עלי בין העתים לטובה ובין העתים לרעה הלא המה בידך על פיך נעשו]. ורמזו יש בדבר כי 'עתת'י, ר"ת תמים תהיה עם ה' אלוקיך, ללמדנו על חובת האדם גם בעת שהקב"ה משנה את העיתים, מחליף את הזמנים ומעריב ערבים, ונראה כי באו עלינו 'עתים לרעה' ח"ו, גם אז ידע ש'בידך עתות'י, הכל בידי הקב"ה, אין לו אלא להלך אחריו בתמימות ובאמונה ג.

וכמו שנאמר (דברים לב כט-ל) 'לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם, איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מחרם וה' הסגירם'.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (איכה ג לו) 'מי זה אמר ותהי ה' לא ציוה', ופירש רש"י, 'ואם באתי לומר לא מידו באה אלי הרעה הזאת (אלא) מקרה היא שהיה לי, אין זאת, כי אם, בין רעות בין טובות - מי זה אמר ותהי אם ה' לא צוה'.

מעתה אין לו לאדם אלא להשריש בעצמו ובבני ביתו את האמונה הטהורה בהקב"ה אשר הוא עשה

תמהו השניים וכי לא ידע רבינו באיזה מצב הננו שרויים... נענה ר"מ ואמר, שמעו נא רבותי... שמים אשאל מכם, ועל שניהם תודו לי, הנה בסמוך אלינו עומד אחד מחילי הרשע, האם זה נכון שברצונו להרוג יהודים, ענו השניים, בוודאי, הרי זה כל תאוות לבו. עוד אשאלכם, ואם אכן ימלא את תאוותו ויהרוג כמה יהודים ללא כל 'פקודה' האם מאן דהו יעמידהו לדין על כך, השיבו השניים, לא ולא, שמא תאמרו לי, מדוע באמת אינו עושה כאוות לבו, הורג ושופך דם כמים, הרי 'רצון' יש לו ומאיך 'מורא מלכות' אין עליו, נתלהב ר"מ והסביר, בעל כרחך תאמר, כי הקב"ה נמצא עמנו והוא כביכול אומר לו, לא, לא, אל תהרוג, וממילא אין בידו עשות מאומה, אם כן, כשהוא כן הורג אין זה אלא רק כי הקב"ה עשה זאת, וכלל וכלל לא החייל, שלא הרשע ממית אלא הוא שלוחו של המקום ב"ה. יהודים הללו ניצלו מהמלחמה, ואח"כ הודו ואמרו שדיבורים הללו ליוו אותם בכל עת, ומאז לא ראו כלל חיילים וכו', רק את ה' עומד לצידם ומחליט עבורם בכל רגע ורגע מה יקרה עמהם.

ג. ובזכות קבלת הנהגת הבורא באמונת תמימה ינצל מכל רע. וכמו שביאר הרה"ק מקאברין זי"ע בהא דאיתא בגמ' (שבת קי"ט): 'כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו', כי 'כוחו' מרמז לאותם כ"ח עיתים שנאמרו בספר קהלת (פרק ג), מהם י"ד עיתים לטובה ומהם י"ד לרעה, וזה העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל עת ועת, ועל כל מה שעובר עליו מקבל את הנהגת הבורא ומברכו, זוכה הוא שיקרעו לו את גזר דינו לטובה (תורת אבות, תורה ותפלה מא).

בא וראה שכרם של המקבלים דין שמים באהבה, וכאותו מעשה נורא שמספר הרה"ג רבי נפתלי זילברצווייג שליט"א, על אשה אחת שעברה את שנות ה'מלחמה' הנוראה ב'אשוויץ' בסבל ובעינוי שאי אפשר לתאר ולהעלות על הדעת, כשהצוררים הארורים ימ"ש ערכו בה 'ניסויים' שונים רח"ל, ולאחר שנות הרס עולם בנתה את ביתה בעיר 'באי' שבצרפת ולא זכתה להיפקד בבנים, והנה באחד מערבי שבתות הכינה מאכלי השבת, ויצאה לשוק כשהיא משארת קדירה על הכירה, בכדי שיתבשל המאכל על האש, ובינתיים יצאה לשוק לרכוש דבר מה, אדהכי והכי נאחזה האש בארון עץ שבמטבח ובתוך זמן קצר גדלה ה'בערה' וכמעט כל הבית ותכולתו היו למאכולת אש. לא ידעו השכנים היאך תחזיק אומללה זו את עצמה לנוכח הנזק הגדול, כי עד שבקושי הצליחה לשקם במעט את 'הריסות' חייה נוסף לה עוד הרס על הרס, ומיהרו בבהלה לעבר מעונו של הגה"צ רבי מרדכי פאגערמאנסקי זצ"ל שהתגורר בסמוך לדרוש בעצתו, כיצד לבשר לאומללה זו שעדיין אינה יודעת שנחרב ביתה וכל עולמה גם יחד. שקע רבי מרדכי בהרהוריו, ולאחר מכן אמר, המתינו לה בקרבת מקום בטרם תיכנס אל הבית ותראה מה שאירע, ותספרו לה שהבית עלה בלהבות, ותוסיפו לומר לה, שאם תקבל את הייסורים באהבה ובשמחה ולא תוציא אפילו אנחה אחת מפיה - אני מבטיח לה כי תזכה להיפקד בבנים למעלה מדרך הטבע. ומיהרו לעמוד על יד הבית והמתינו עד שתשוב, ואמרו לה ככל אשר אמר להם רבי מרדכי, שמעה וקבלה ובגבורת נפש ובכוחות על טבעיים חשקה שפתיים ואפילו לא נאנחה. ומסיים רבי נפתלי, אני הוא אותו בן שנולד לה, שלפקודת השנה לאחר השריפה נולד לה בת, ולאח"כ נולד לה עוד בת, ואני הוא הילד השלישי שלה...

באר הפרשה - פרשת נח

ותיראי מאנוש ימות'. עב"ל. ומבאן נראה על החיוב מדאורייתא הנוהג בזמן הזה ובימים הללו בהם 'ראית סוס ורכב עם רב ממך' שלא תירא מהם, אלא 'תהיה ישועת ה' בלבבו ויבטח עליה'.

עוד יש להביא מה שכתב רבינו הרמב"ם (פ"ז מהל' מלכים ה"ו) בזה"ל, ומאחר שיכנס אדם בקשרי

לא תירא מהם - אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח בתב רבינו יונה (שערי תשובה שער ג לב) על הכתוב (דברים כ א) 'כי תצא למלחמה על אויביך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם, וז"ל, הוזהרנו בזה שאם יראה האדם כי צרה קרובה, תהיה ישועת ה' בלבבו ויבטח עליה, כענין שנאמר (תהלים פה י) 'אך קרוב ליראיו ישעו', וכן כתוב (ישעיה נא יב) 'מי את

ד. וכך ביאר הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל שאחר שגילה יוסף לאחיו 'אני יוסף' אמר להם 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' (להלן מה ה), שלכאורה קשה אומרו אל יחר בעיניכם, וכי מקומו של ה'חרון' הוא בעיניים, והרי אין 'חרון' אלא בלב האדם, אלא ביאורו, כי כך אמר יוסף לאחיו, אכן איני יכול לומר לכם שלא תרגישו צער וחרטה בלב, אבל זאת אבקשכם - 'אל יחר בעיניכם' - עד עתה היתה השקפתכם על המאורעות כאילו הם היו רעים ומרים, מעתה, הביטו וראו בעיני השכל כי מאת ה' היתה זאת, וממילא יתבטל גם ה'יחר' שבלב.

הדברים הם כלל גדול לכל תהלוכות החיים, שפעמים אינו יכול לצוות על לבבו שלא יכאב את הפגיעה האנושה, אכן העצה היעוצה היא 'בעיניכם' - להביט באור האמונה שהכל בידי שמים, ואותו צער ונזק נגזר עליו מהקב"ה, והאמונה הטהורה תקל על רגשי הלב, ולבבו יבין ורפא לו...

על כן יאמרו המושלים, מעשה בתלמידי תשב"ר שנסעו ב'משאית' (טראק) להר הזיתים לפקוד ציוני הצדיקים ה'קדושים אשר בארץ המה' (וכפי שהיה נהוג בשנות קדם), וכידוע, הכביש (road) שם נחצב על מורד ההר והוא עשוי כמדורון בשיפוע חזק (ומפחיד) מאוד. לאחר שסיימו להתפלל שבו הילדים לעלות על המשאית - כל אחד תפס מקומו וישב לו בהנאה, לפתע החל אחד מהם לזעוק ולהתריע, אויה, אויה, המשאית נוסעת מעצמה (שכן הנמצאים בתוך ה'תא' שבאחורי המשאית אינם רואים את הנהג היושב ב'חדר' לעצמו), היא מחליקה במורד ההר... הצילו... הצילו... עוד רגע והננו נופלים לעמקי תהום רבה... או נתקלים בכותל אשר לנגדנו... עד שאחד שישב ב'מזרח' המשאית אמר בקול 'אני ראיתי את הנהג כשהוא עולה מהדלת שבצד שמאל, והנה ראו איך יושב הוא במקומו, והוא המנהיג ומוליך את המשאית, ועל כסאו לא ישב זר'... מיד 'ותקם סערה לדממה', נרגעו כל המבוהלים וחזרה השלווה לשכון בלבותם, כי עד עתה חשבו שהמשאית נוסעת מעצמה, ומי יודע מה יהיו התוצאות... אבל עתה יודעים הם כי יש כאן 'מנהיג' ושוב אין סיבה לפחד.

על אחת כמה וכמה שאם נדע ונאמין שיש מנהיג לבירה, ונאמר על כל המאורעות המתרגשות ובאות כי הם מאבינו רוענו 'המנהג עולמו' ששוב אין מקום לדאגה ולבהלה כי אנו נמצאים 'בידיים טובות'...

זאת ועוד, בתחילה נתייראו יושבי המשאית גם כשהיא 'זחלה' בדרכה אט אט, אכן לאחר שנתברר להם שיש 'נהג' המסיע אותה שוב לא יבהלו גם כשיסע במהירות עצומה... כך על דרך זה ממש, המאמין שיש מנהיג לבירה אינו מתיירא אפילו בשעה ש'רוח סערה' משתוללת...

סיפר החסיד המפורסם רבי מנחם מענדל פטרפאס זצ"ל מעשה שראה בעיניו בשהותו ב'סיביר', וכך הוזה מעשה, אחד מגויי המקום טיפס על הר גבוה מאד ותקע יתד של ברזל בראש ההר, לאחמ"כ קשר בו חבל גדול וארוך מאד, משם פנה ועלה על הר שני הסמוך גם שם תקע בפסגת ההר יתד ברזל, וקשר בו את קצהו השני של החבל, והנה, בין ההרים הייתה בקעה עמוקה מאד. שאל הגוי את הקהל, האם ברצונכם לראות איך שאנכי עובר ומהלך על החבל מהר אחד למשנהו, ויענו כל העם יחדיו, אין רצוננו להתעסק היום ב'מצוות ליקוט עצמות', כי בוודאי תיפול תיכף ומיד אל התהום הפעורה תחתך, אך למרבה הפלא עבר האיש בין ההרים כשהוא נשאר חי וקיים, ויהי ממחרת הודיע הגוי שכמעשהו אתמול יעשה גם היום לעבור מהר להר על ידי החבל, אך האנשים הפצירו בו שלא יסכן את חייו שוב, דלאו בכל יומא מתרחש ניסא, אולם ההוא גברא אטם אזנו משמוע, וטיפס שוב לראש ההר ועבר על החבל בהצלחה מהר להר, בגמרו שאל את הקהל האם מאמינים אתם שאוכל לעבור על החבל בשלישית, ויענו כל הקהל לא מאמינים אנו, אלא להדיא ראינו שבידך עשות כן. הוסיף הגוי לשאול, האם מאמינים אתם שביכולתי לעבור על החבל הדק ו'עגלה' בידי, ויענו כל הקהל פה אחד, אם יכולת עבור עד עתה ודאי שלא

המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה. עובר בלא תעשה, שנאמר (דברים כ ג) 'אל ירך לבבכם וכל המתחיל לחשב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו' אל תראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם'. עכ"ל.

תפריע לך העגלה, הוסיף הגוי לשאול האם יש מי מביניכם שיסכים לשבת בתוך העגלה כאשר אגרור אותה על החבל, אך בזה כבר לא היה מי שהסכים לסכן חייו.

אחר כמה רגעים ראו את האיש מהלך על החבל עם עגלה ובתוכה יושב לו ילד בניחותא בלא שום פחד, וכך עבר מהר אחד למשנהו, והיו אנשים תמהים 'מי הוא זה ואיזה הוא' הילד שהסכים להסתכן כך, משירד הקיפו הקהל את הילד ו'חקרוהו' כיצד לא אחזו חיל ורעדה לשבת באותה עגלה התלויה בין שמים לארץ, הסביר הילד, האיש שעבר עמי על החבל הוא אבי בכבודו ובעצמו... כאומר, אין לך שלוות הנפש גדולה יותר משיבת הבן בתוככי עגלתו של אביו, ואם אבי ציוה עלי לשבת בעגלה הייתי סמוך ובטוח שאינו מסכן אותי כלל.

סיים ר' מענדל ואמר, מסיפור זה למדתי, כי כך צריכה להיות אמונתו ובטחונו של היהודי, כהוא ינוקא שסמך על אביו בידעו ש'אב' אינו מזיק לבנו, ותמיד רחמי האב על הבן להיטיב לו כל הימים, והזוכר זאת, אשריו וטוב לו הן ביושבו בביתו בהרחבה, והן בגלותו בסיביר, כי מרגיש תמיד את עצמו כ'יושב בעגלתו של אביו', והמנהיג הוא הבורא בכבודו ובעצמו.

מסופר על הגה"צ רבי יוסף חיים זאננפעלד זי"ע רבה של עיה"ק ירושלים ת"ו, כי ל"ע פקדו אותו כמה אסונות בשיכול הבנים, ולמרות הכאב היה שרוי בשמחה, שאלו אותו, ילמדנו רבינו, היתכן... מאין לו כוחות ותעצומות נפש להחזיק מעמד ועוד להיות בשמחה... נענה להם, הנה מדרך העולם בעת אשר תתרחש 'רעידת אדמה' אשר הכל נסים אנה ואנה, ובאמת פליאה דעת ממני, מה יתן להם לברוח לכאן או לשם, וכי מניין להם שגם 'שם' לא תרעד הארץ... אלא העצה הנכונה היא לקשור עצמו בחבל ל'למעלה', ועי"ז לא ימוטו רגליו ויוכל להחזיק מעמד. ועל דרך זה ייאמר לעת הזאת, כאשר הננו במצב של 'רעידת אדמה', ואין מקום מקלט לנוס שמה, אלא רק להישען על אביו שבשמים, ואם יקשור עצמו היטב ל'למעלה' באמונה שלימה הרי הוא יחזיק מעמד...

העולם מספרים, לעירו של הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע הגיע 'אורח' - איש חכם 'אוהו עיניים' בכל מיני חכמות, ובכלל זאת - שהיה קופץ מגגו של בניין בן ג' קומות עדי ארץ, ולא ניזוק אפילו בציפורן קטנה... הרה"ק שאל אותו כיצד עושה זאת, הראהו האיש חוט ברזל דק דק וחזק קשור ממעלה עד למטה, ואף כי נדמה לכל שהוא 'קופץ' ממעל עדי ארץ ומאיגרא רמא לבירא עמיקתא אולם באמת היה תפוס בחזקה בחוט הנ"ל, ולא היתה כאן 'נפילה' כלל... ומכאן השכיל הרה"ק מראפשיץ ללמד דעת שהאדם ה'קשור' ומחובר למעלה - מתוך אמונה חזקה ואיתנה, אינו ניזוק מה'נפילה' הגדולה ביותר - לא ברוח ולא בגשם, ובכל אשר יעבור עליו לא תיאבד שמחת חייו ולא תמוט רגלו.

כה סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שפעם בעת שנסע ממעונו בבני ברק לעבר ישיבת טשעבין בעיה"ק ירושלים (שם כיהן כ"מ) באמצע הדרך נפל שעונו מידו, הרים ר"א את השעון מעל הארץ ומצא שהשעון חדל ממלאכתו ונשאר לעמוד באותה שעה שנפל, וילך תיכף למתקן השעונים (זייגער מאכער, שעון), הלה בדק ומצא כי נגמרה הסוללה (-בטריי), מיד קיים בעצמו וישן מפני חדש תוציאו, הניח סוללה חדשה במקומה ונעשה 'תחיית המתים'... תמה רבי אברהם, אם אכן ה'בטרייה' היתה ישנה עד שמתה מחמת מלאכה - היאך אירע ששעת מיתתה היה בדיוק באותו רגע שנפל השעון... השיב לו האיש, אכן, כמעט שלא נשאר 'חיות' בבטרייה, אך כל זמן שהשעון היה מונח כהרגלו עדיין היה בה כח להמשיך, אך מאחר שהיה לו לשעון 'נפילה' וקיבל מכה - כבר לא היה בכוחה לשוב לפעולתה הראשונה. הגיע רבי אברהם לישיבה, ואמר לבחורים שלמד עתה בדרך 'שיעור גדול'... וסיפר להם כל המאורע, וסיים במוסר השכל, ללמדנו, שגם מי שאינו 'מוטען' כל כך באמונה - אך כל זמן שאינו 'נופל' לא יארע לו מאומה... לאידך גיסא יש ללמוד כי מי שהוא 'מוטען' היטב באמונה, שהיא מושרשת היטב בקרבו אזי גם אם יהיה לו 'נפילה' לא יארע מאומה... וזאת חובתנו תמיד, ובפרט בימים אלו, מצד אחד להיזהר ולהישמר ולהתרחק שלא לבוא לידי 'נפילת הרוח' ומצד שני 'להטעין' היטב ולמלא (את הבטריי של) האמונה... שהכל בידי שמים, מתוך חיזוק הבטחון בשומר ישראל, ובאמונתו יחיה האדם.

ה. הנה כתב המהר"ל זי"ע (חידושי אגדות ב"מ לג.) לבאר מה שנאמר (איוב ג כה) 'את אשר יגורתי יבא לי', כי הפחד עצמו הוא הסיבה להביא עליו את הדבר אשר חשש ממנו, ומביא ראייה ממצאיאות הדברים כשיקח האדם 'לוח

גאר הפרשה - פרשת נח

וכבר הובטחנו שהמחזק עצמו בבטחון באבינו שבשמים, עולמו בחסד ובריותיו ברחמים' - יזכה לישועת ה' כי אוהב עמו ישראל לעד בכל מצב שהוא ומנהג תבוא במהרה!.

של עץ' ויניחנה על גבי הנהר בכדי לעבור עליו מקצה הנהר האחד למשנהו - קרוב הדבר שיפול, ואילו כאשר לוח זה יעמוד על הארץ יעבור עליו בשופי בלא שום נפילה, כי ע"ג הנהר הינו מרתת ומפחד שמא יפול, ועל הארץ אינו חושש למאומה. והיינו שמחשבת היראה מן הנפילה פועלת עליו שאכן נפול יפול, כי באמת אין שום סיבה ל'נפילה', שהלא אין הבדל היכן מונח ה'קרש', אלא שכשהולך על גבי קרש המונח על הנהר הנו אחוז 'דמיון' ובהלה ממה שיקרה לו כשיפול לתוך המים הזידונים, ומרוב פחד ודמיון אכן הוא נופל... ומכאן נלמד גם להיפך שע"י שהאדם מקטין את הדמיון, מרחיק מעצמו מחשבות פחד ומורא, ומחזק עצמו במחשבות בטחון, הרי הוא ניצול מן הצרה. וזה תפקידנו לעת כזאת, להרחיק את ה'דמיון' וכל מחשבות הפחד ולהתחזק בבטחון בה' כי לא יטוש את עמו.

וכבר מילתנו אמורה שצריך להתרחק מכל 'שמיעת החדשות' וה'נייעס' למיניהם, אשר מכניסים הם לאדם פחד ובהלה, ולא עוד אלא שהינם מטשטשים את אור האמונה, כאשר נשמע מהם ללא הרף דעות כוזבות בחיפוש אחר סיבות למה שאירע, ובריבוי דברי הבל מה עלינו לעשות...

מאמר יקר אמר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל במה שנאמר (שמות יח א-יא) 'וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים וכו', ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים וכו', ויאמר יתרו וכו' עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים', וכבר הקשו המפרשים, אם אכן שמע יתרו - מה הוצרך משה לחזור ולספר לו, ומדוע רק לאחר ששמע ממה אז אמר יתרו עתה ידעתי כי גדול ה', מה נוסף לו ידיעה יתר על מה ששמע מקודם לכן, אלא שלכאורה יש להתבונן מניין שמע יתרו, אין זאת אלא ששמע מ'הרדיו' (והם מספרי נייעס, שטויות והבלים, שלא פסיק פיהם מדבר כ"ד שעות מעת-לעת) ומכל מספרי ה'נייעס'... ו'שמועה' זו לא הביאה אותו לידי שום מסקנא (מלבד שאי אפשר להאמין בתכלית לדבריהם וכנודע), כי המה ספרו את פרטי המעשה - בני ישראל יצאו ממצרים, אך בלי אור האמונה מתוך ההשקפה הנכונה, לזאת חזר משה רבינו וסיפר לו את כל אשר עשה ה', היאך הקב"ה הוא שעשה ועושה כל המעשים, על כן אמר יתרו עתה ידעתי כי גדול ה', רק עכשיו לאחר ששמעתי ממה השכלתי להבין שהכל הכל היה ביד ה', והוא גדול מכל האלוקים, לאפוקי מקודם ששמעתי זאת מהולכי קרנות מספרי נייעס...

עוד ייאמר בעניין זה, הנה שמעתי מאחד שהוצרך לשהות בבית חולים במשך יום שלם, שאמר בדרך מליצה, שפרק כ' בתהלים מתחיל בפסוק (תהלים כ ב) 'יענך ה' ביום צרה', ומסיים 'יעננו ביום קראנו', ואמר האיש, כי באותם הימים אשר שהה בבית החולים, חשב לעצמו בבוקרו של יום הנה בא עלי היום יום צרה יום קושי ומיצר (יום דפוק...), אמנם, בעת ערב ראה למפרע שאותו היום היה 'יעננו ביום קראנו', יום התרוממות - מלא בתפילה וקריאה להשי"ת. לדידן ייאמר, הכל עוברים ימים אלו, יש שאצלם הוא 'יום צרה' - זמן קושי נפשי ומלא פחד ובהלה, ויש המשכיל לנצל ימים אלו להיות 'יום קראנו' - תקופה של התרוממות והתקרבות לאבינו שבשמים, בריבוי תפילות בכמות ובאיכות, ריבוי תורה ומעשים טובים, חיזוק אמונה ובטחון שהנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, מתוך שלוות הנפש השקט ובטח, ובחרת בחיים...

וכך אמר החסיד רבי מרדכי יחיאל לוריא זצ"ל מזקני חסידי סלונים לדרוש כמין חומר בלשון הגמ' (קידושין פב): 'אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקבות', והקושיא עולה מאליה, שלכאורה היה צריך לומר למי שבנותיו נקבות, ומהו 'בניו נקבות', אלא כי שניהם מדברים מ'בניו', יש מי שחוזר מהישיבה ומספר לאביו 'חידושים' - חידושי תורה ששמע וחידש בלימודו, ואילו אחר מספר 'חדשות' ונייעס למיניהם, ואשרי מי שבניו זכרים, ששיחם ושיגם הוא ב'חידושים' לשון זכר, ואוי לו למי שבניו נקבות שהם מספרים 'חדשות' לשון נקבה...

ואין הדברים אמורים דווקא לגבי בחורים בישיבתם אלא לכל אחד ואחד, אשרי מי שמקיים בעצמו 'בניו זכרים' - שבתקופה זו הוא מתחזק ומתחדש בעבודתו ית"ש, בלימוד התורה ובחיזוק התפילה והקשר עם אבינו שבשמים, ואוי לו למי שמקיים בעצמו בניו נקבות - שמבזבז ימיו בהבל וריק ושקוע רק בחדשות ובנייעס...

ו. והעירני ת"ח אחד שיש ללמוד זאת מהכתוב בפרשתן (ז טז) 'ויסגור ה' בעדו', ובתרגום 'ואגין ה' עלוהי', הרי לך כי פעמים נראה לאדם שהקב"ה סגר בעדו מכל צד ואופן, וח"ו חשך עליו עולמו, אך אדרבה, ב'תרגום' הדבר

הוציאה ממסגר נפשי - כוחה של תפילה ובפרט כשהיא למען כבוד שמו
 ממעזריטש זי"ע (תורת המגיד פר' נח) כי כל מהותו של אדם תלויה בתפילה, שהרי 'תיבה' מרמזת על תיבת התפילה, והכתוב מצווה ואומר ובאת אל התיבה הכנס נא בכל כחך והכוונה אל תיבת התפילה, מתוך ידיעה ונשי בניך אתך, ביאר בה הרה"ק המגיד

יתגלה לו שהקב"ה 'מגיין' עליו, ולא סוגר עליו ומחשיך חלילה (כידוע שהתרגום אינו מפרש 'לשון' המקרא, כי אם את תוכן הענין). כיו"ב נלמד עוד, שהנה נח הצדיק יושב כשנה תמימה סגור ומסוגר בתיבה סגורה וחתומה, בו תרמוש כל חייתו יער, חיות טובות ורעות, ועליו להאכילם ולהשקותם במשך כל היום והלילה, והוא ממש כיושב ב'בית האסורים' כשהוא משמש ב'עבודות שירות', ולכאורה כיצד נשאר שלם בדעתו ושכלו... וכל אחד ידמה לעצמו, כיצד הוא היה נראה אחרי שנה תמימה כזאת, והרי את מיטב רופאי הנפשות (פסיכולוגים) היו צריכים להזעיק אליו, וכולי האי ואולי... אבל האמת תורה דרכה, כי כל זה אינו אלא בזמנים כתיקונם, לא כן גבי נח, שידע היטב שהמבול משתולל בחוצות, כל העולם טובע במים הזדונים, ותיבה חתומה זאת היא היא 'מגן ומושיע' עבורו, בוודאי היה שש ושמח בכל רגע על ש'זכה' להיות חתום ונעול תחת מסגר ובריח, וכל עבודתו ויגיעתו שמה היו לו למשיב נפש, ביודעו כי רק כך תנצל נפשו... כיו"ב, יכירו בניו וידעו, כי כל מצב הנראה להם כ'בית האסורים' וקושי נורא, כל 'מסגר' ועמל אינו אלא לטובתם הגמורה, להצילם ממים הזדונים למען חיותם כהיום הזה בזה ובבא.

ז. כבר אמר דוד 'שלושה כתובים הבאים כאחד' בכוחו של הבוטח בהשי"ת. א. 'ולא יאשמו כל החוסים בו' (לד כג), וברש"י, לא יאשמו - לא יתחרטו לאמר אשמנו שחסינו בך. ב. עוד נאמר (נ טו) 'וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני', וברש"י, שזהו כבודי שאושיע את הבוטחים בי, ג. 'כי אתה ה' מחסי' (שם צא ט), ופירש"י שם 'כי אתה' אמרת ה' מחסי, וכלומר שכל ה'שמירה' ששומר הקב"ה על האדם, וכאמור שם בארוכה 'כי הוא יצילך מפח יקוש וגו', באברתו יסך לך ותחת כנפיו תחסה וגו', לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף יומם' וכו', הכל בגלל שאומר ומדבר שאתה ה' מחסי.

והנה רש"י מסיים שם פירושו בלשון זה 'והרי זה מקרא קצר' [ש'חסר' בפסוק שכך אומר האדם כי אתה ה' מחסי], ובדרך צחות יתפרש, שאין הקב"ה מבקש מהאדם הרבה אלא רק 'מקרא קצר' - שיאמר כי אתה ה' מחסי ותו לא, ומיד יושיעו וישמרהו מכל רע...

הרה"ק ה'אמרי ברוך' מויוזניץ זי"ע דרש בלשון הכתוב (שמות יד כט) בעניין קריעת ים סוף, 'והמים להם חומה מימינם ומשמאלם', כי הנה תיבת 'והמים' עם הכולל עולה בגימטריא 'אמונה' (102), ולאידך תיבת 'להם' היא כמניין 'בטחון' (75), ללמד כי האמונה והבטחון הם היו להם לחומה ולמגן, ו'חומה' זו של אמונה ובטחון מבוצרת היא עד מאוד, ואין שום 'טרקטור' שיכול להפילה...

ח. אחיי ורעיי, כמה הדברים נוגעים לזמן הזה, שעלינו להרבות בתפילה ובתחנונים, ולקרוע שערי שמים 'עננו ה' עננו, כי בצרה גדולה אנחנו', ואף יש דעות בראשונים כי חיוב התפילה בעת צרה הוא מצוות עשה מדאורייתא, אלא שצריך 'לבוא אל התיבה' - מקרב לב ומתוך הכוונה הראויה, ולא כמצוות אנשים מלומדה, וכעין מה שכתב רבינו עובדיה מברטנורא זי"ע (בספרו עמר נקא) על דברי רש"י בפרשתו (יד י) 'ויצעקו בני ישראל אל ה' - תפסו אומנות אבותם, וביאר הרע"ב שכך אמר הקב"ה למשה, כל תפילתם אינה אלא מכוח 'מנהג אבותיהם בידיהם' (ולא בלבבם) - שכך עשו אבותם בעת צרה, היו מתפללים לפני, אבל אינה מכוח ההכרה והידיעה שאין להם על מי להישען אלא על אביהם שבשמים, ולא כך היא דרכה הנכונה של תפילה.

אלא צורת התפילה הראויה היא כאותו מעשה שסיפר הגאון רבי אברהם אבא קוסובסקי זצ"ל, רבה של יאנובה, ששהה במחיצת הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בימי הצרות והחרדה של מלחמת העולם הראשונה, עת נלקחו רבבות יהודים לצבא ונשלחו לשדה הקרב, ובמשך שנים לא הגיעה מהם ידיעה, ונשותיהם העגונות נהרו בבכיות לבקש ברכת ה'חפץ חיים', שבעליהן יחזרו בריאים ושלמים, והיה ה'חפץ חיים' בוכה עימן, ומשיבן, מה תצעקו אלי, עלו לבית המדרש פיתחו את ארון הקודש ושיפכו לבכן לפני הקב"ה, המצפה לתפילותיכן, והוא דורש שיפצירו בו שלא ירפו ממנו, כמו שנאמר (ישעיה סב ה-ו) 'המזכירים את ה' אל דמי לכם, ואל תתנו דמי לו' אל תחרישו...

נבוכו המבקשות, ושאלו, איזו 'תחינה' לומר, כי מורגלות היו בתחינות מן המוכן, להדלקת נרות ובצאת השבת ולכל עת מצוא... אמר ה'חפץ חיים' אין צורך לבקש 'תחינות', רק מה שמעיק על הלב, כשהילד צמא או רעב אינו

באר הפרשה - פרשת נח

שנאמר (איכה ג נד-נה) 'צפו מים על ראשי אמרתי נגזרתי, קראתי שמך ה' מבור תחיתות', וז"ל, שבזמן שבא אדם במים עד מתניו עדיין יש תקוה, אבל אם צפו מים על ראשו אז אמר אבדה תקותי, אבל אני איני עושה כן אלא קראתי שמך ה', עכ"ל. והרי, שאף אם הגיע למצב ש'באו מים עד נפש' וכבר צפו מעל ראשו עד שבדרך הטבע אין דרך להצלתו מ"מ לא יתייחס אלא יקרא בחזקה אל ה' ויצילהו.

שפרו מעשיכם וברית לא תופר - זמן תשובה לכל הנה בימים אלו שומעים אנחנו 'קול אלוקים מדבר מתוך האש', ומתוך החושך והענן והערפל שובו אליי

אשר אתה - חייך, וחיי בניך ואשתך ונשי בניך כל אלה נמצאים כעת אתך כי בכוח תפילתך תוכל להשפיע להם חיים וברכה, על כן יתפלל אל ה' בכל לבו וימלאו כל משאלותיו^ט.

וגדול כוחה של תפילה כאמור בפרשתן (ח א) 'ויזכור אלוקים את נח', וברש"י, 'זה השם מדת הדין הוא (שהרי כתיב כאן ויזכור 'אלוקים', הרימו על הנהגת דין), ונהפכה למידת רחמים על ידי תפלת הצדיקים'. ובאמת בכוחו של כל יהודי להפך את כל הדינים בתפלתו, כדברי ה'רבינו בחיי' (בספר 'כר הקמח' בתחילת ערך תפילה), 'יפה כח התפילה לבטל הנגזר'^י. וכך פירש רש"י מה

מחפש בספר התחינות, הוא בוכה במילותיו שלו, כך גם אנו, 'כגמול עלי אמו' (תהלים קלא ב), האם יש לבקש אחר נוסחאות, שופכים את הלב בפני אב הרחמן... (הובא בשיחות החפץ חיים ח"ב ע' כא).

ט. באמצען של שנות ה'מלחמה' (בשנת תש"ה) דרש הגאון גאב"ד פוניבז' זצ"ל כי מצינו ב'ברית בין הבתרים' (להלן טו יב-ג) ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו, ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה'. והרואה יתמה כיצד ייתכן לראות מראות כאלו - גזירת כל הגלויות על בני ישראל 'דם ואש ותמרות עשן' ולהמשיך לישון שינה עמוקה ומתוקה [וכדאיתא בתרגום ירושלמי שישן שינה עמוקה]... אלא, בע"כ תאמר, כי כל זה חלק מהגזירה, שבתוך כל החושך והערפל ימשיכו לישון כלא היה... ולא ירעישו עולם ומלואו בתפילה ותחנונים לקרוע את רוע הגזירה. על כן עורו נא והתעוררו נא בעד הנפש חנינה כפשוטו ממש...

י. וכך הביא הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בשם הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע לבאר במה שאמרו חז"ל (בר"ר לב ו, הובא ברש"י ז' ז) על נח שהיה 'מאמין ואינו מאמין', שהכוונה שהיה 'מאמין' בהקב"ה 'ואינו מאמין' בעצמו שיש בכוחו לבטל את הגזירה. הוסיף ה'דברי שמואל' לבאר ביתר שאת, כי באמת מחשבה זו יש בה חסרון גם באמונה בהקב"ה, שהרי אין סוף לגדלותו ית', ובאמת גם עבודת הצדיקים ואפילו האבות הקדושים אין לה ערך לפי גדולתו, אלא שהקב"ה מקבל באהבה את תפילתם, ובאותה מידה הוא 'משוה קטן כגדול', ומקבל באהבה גם תפילת כל יהודי 'פשוט', ומסיים הרה"ק בזה"ל, ומכח אמונה זו יכול כל יהודי להפוך ולבטל גזירות בתפילתו.

יא. נוראות מצינו בכוחה הגדול של תפילה, דהנה איתא בגמ' (כתובות קד.) שביום האחרון לחיי רבינו הקדוש, כשכבר היה קרוב ביותר ל... הכריזו רבנן תענית ועמדו כל העם בתפילה, ואמרו 'כל מאן דאמר נח נפשיה דרבי (מי שיאמר שכבר רבי הסתלק מן העולם) ידקר בחרב', ולכאורה תמוה מה החטא הגדול באמירת נח נפשיה דרבי עד שדינו למות בחרב... ומבאר ב'שיטה מקובצת' (בשם רש"י מהדורא קמא), שידעו חכמים גודל כח התפילה ואפילו להחיות מתים, על כן רצו שיתפללו המון העם על רבי שישאר בין החיים, ותועיל התפילה להשאירו בהאי עלמא אפילו אם כבר יצאה נשמתו, אלא שחששו שאם יתפרסם שכבר 'לאחר מעשה' שוב לא יתפללו, על כן הכריזו שכל האומר נח נפשיה דרבי ידקר בחרב, וממילא ימשיכו להתפלל מאין הפוגות בחזקת שהוא עדיין חי, ויפעלו בתפילתם להחיות מתים.

יב. והזמן מסוגל ביותר להתקרב אל השי"ת, וכמו שאמר הרה"ק רבי מענדל מווארק' זי"ע (בית יצחק, וילך) וכעין זה ב'אמת ליעקב' לאדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע, שיש ללמוד ממשחק הנהוג אצל הילדים שמשחקים בהסתר ובמחבוא, ועל בעל המשחק למצוא את המסתתרים, והנה, כאשר 'הנחבא' יכריז בקול ממקום מחבואו 'חפש אותי' ידע שהגיע זמנו לצאת ולחפש אחריו, אמנם, ה'חכם' ילך אחר מקור הקול וממילא יקל עליו למצואו, כך כביכול, הקב"ה אומר 'ואנכי אסתיר אסתיר' - ואתה בן אדם צא וחפש אותי... אמור מעתה, כי אדרבה עתה הוא שעת הכושר למצוא אותו ית' בנקל, שכן אם בר דעת הוא ילך אחר הקול וימצא את ה' הא-ל המסתתר...

ואשובה אליכם^ג, שובו בנים שובבים^ד, שפרו מעשיכם^{טו} ונחלתו, ויראת ה' תוסיף ימים^ו, שעל ידי ההתחזקות וברית לא תופר^ז, ועי"ז יסור חרון אף ה' מעמו ומארצו ביראת ה' נוכח לאורך ימים בטוב ובנעימים.

יג. כי לא הביא הקב"ה צרה זו אלא בכדי ש'נתעורר' וניזכר מאבינו שבשמים, וכמו שביארו בהאמור בעניין מלוה על המשכון, שהזהירה התורה להחזיר את כסות הלווה הניטלת במשכון, וכתוב שם (שמות כ בכו) 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני', ולכאורה תמוה, שהרי אמרו חז"ל (בר"ר מב ג) 'אין והיה אלא לשון שמחה', ומהי השמחה הגדולה כשיצעק הלווה על שאין לו במה לשכב, אלא, כי מן השמים נטלו את ממונו והביאוהו לידי עניות, וסיבת הדבר היתה לעוררו, אך הלה לא שם לדבר, על כן הורידו אותו ירידה אחר ירידה עד שנצרך ללוות ולתת כמשכון את כסותו היחידה, ועדיין ממשיך הוא בתרדמתו, עד שסוף סוף התעורר לצעוק אל ה' על רוע מזלו, זוהי אכן שמחה גדולה בשמים, ש'נוכר' הלה באביו שבשמים ונשא עיניו למרום...

מעשה במשפחה אחת אשר בנם בן השבע הנקרא 'ענק' היה מלא רוח חיים, הילד לא נח לרגע, יום ולילה לא ישבות במעשה משובה... פ"א יצא האב בחצות הליל מן הבית, ונשארו האם עם יענקלה, הוא בחדרו משחק ומשתולל כדרכו... והיא בעיסוקיה השונים, ובכל העת נשמע קולו של יענקלה בחלל הבית... לפתע הבחינה שכבר זמן מה שלא נשמע באוויר אלא 'קול דממה דקה', מיהרה לבדוק מה שלומו, שמא כבר נרדם סוף סוף... אך 'הילד איננו', חיפשה אחריו בשאר חדרי הבית וגם שם לא ראתה אותו, נכנס פחד לליבה שמא יצא מן הבית, אלא שהדלת היתה נעולה, ושוב התרוצצה בכל חדרי הבית עד שהגיעה ל'גוזוטרא' (מרפסת) ונדהמה לראות כי ברוב שובבותו טיפס על המעקה (סורגי ברזל) אשו הגיעה כמעט עד לתקרה, 'והצליח' להשתחל ברווח הצר וכבר עבר לצד השני, כשהוא אוחז בסורגים ועומד בין שמים לארץ בגובה ארבע קומות... כמעט שפרחה נשמתה מרוב בהלה, אך מיד התעשתה, ובגבורה עילאית החניקה את זעקת הבהלה שכבר 'עמד בין שיניה'.. כי ידעה שאם תזעק יבהל הילד, תישמט אחיזתו ויפול ארצה רח"ל כשהוא מרוסק לאברים, ומיד הוציאה ידיה מבעד לסורגים והחזיקה בו בחזקה, וכולה היתה ציפיה לא' משלושת ה'ניסים' דלהן.

א. שיעבור מאן דהו ברחוב וישים ליבו למתחולל ויקרא לעזרה, אך מאחר שהיה זה בעיצומו של אישון ליל כבר כלתה רגל מן השוק... ב. שיענקלה יפתח בקולו וישמיע מצעקותיו עד שיתעוררו השכנים, אלא שהילד שתק ונאלם דומיה... ג. שהוא יפתח את הדלת שבסורגים, ויוכל לשוב לתוך המרפסת בבטחה (והיא לא יכלה לעשות זאת כיון שבשתי ידיה אחזה ברגליו בכדי שלא ימעד ח"ו), הזמן עובר רגע אחרי רגע... ודקה לדקה מצטרפת... ובכוחות לא לה המשיכה לאחוז בו בשקט ובדממה, כשעיניה מצפות לעזרה. כעבור שלוש שעות הלך מאן דהו ברחוב וראה מה שראה, מיהר לקרוא לאנשי ההצלה אשר הזעיקו את הממונים על כיבוי השריפות (מכבי אש), והמה הביאו סולם גדול וארוך, רגליו מוצבות ארצה וראשו מגיע ל... טיפסו עליו והורידו את הילד לארץ כשהוא בריא ושלם ב"ה... לאחר שנרגעו הרוחות שאלו את האם - היאך היה לך כח לאחוז בו שלוש שעות בלי הפסק... השיבה בפליאה על עצם השאלה, והרי זה יענקלה שלי... כמי שאומרת, כיצד יעלה על דעתכם שאניח לבני יקירי ליפול...

נמצאים אנו בתקופה זו כשאנו תלויים בין שמים וארץ, ואין איש היודע מה ילד יום, אך זאת ידענו כי ה'אמא עילאה' - השכינה הקדושה מחזיקה בנו לבל ניפול... כי 'אנו בניך ואתה אבינו', וגדולים רחמיו על 'הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה'", אמנם מה הקב"ה מצפה מעמנו - השמיעני את קולך כי קולך ערב, שנצעק ונזעק אליו מקירות לבבנו, ועי"ז בוודאי יחוש לעזרנו, וכלשון הכתוב (שמות כב כו) 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני'.

עוד ה' אלוקיך שואל מעמך 'תפתח את הסורגים', כל חד וחד באותם 'סורגי הברזל' בהם הוא נתון ו'תפוס', בכל אותם הרגלים רעים או בדברים שהוא נתון בהם תחת שלטון היצר הרע או בתכונות וטבעים רעים, ואם 'נצא' מעצמנו... ו'נזוז' מהמקום והמצב שאנו עומדים בו, אזי בוודאי נוכל לשוב לחוף מבטחים...

יד. חיזוק עצום ביותר אמר הגה"צ רבי משה וואלפסאן שליט"א, שהנה תחילת 'המבול' היה ב"ז במרחשוון [לדעת רבי אליעזר] וכדכתיב בפרשתן (ז יא) 'בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחודש ביום הזה וגו', ונאמר שם (פסוק יב) 'ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה', וכתב רש"י ז"ל, ולהלן הוא אומר (פסוק יז) 'ויהי המבול', אלא כשהורידן הורידן ברחמים, שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול, עכ"ל. והנה מאמינים אנחנו שאותה גזירה כבר נכתבה ונחתמה בראש השנה וביום הכיפורים של תחילת אותה

וכבר כתב ה'ראב"ד' (בעלי הנפש שער הקדושה) הראשון שמורים לכו שמור, ומתוך שענינו ולכו שמורים כולו לכל הגדרים הוא שמירת עינים", דמתוך שענינו שמור".

שנה, אף על פי כן אם היו חוזרים בתשובה ב"ז חשוון היו מבטלים את הגזירה, ורמזו לנו חז"ל בתקנתם לקרוא פרשה זו בתחילת השנה, ללמד לאדם שהגם שכבר עבר ירח האיתנים, וכבר נגזר בשמים ממעל כל הקורות עמו בכל השנה הבעל"ט - אך אם יעשה עתה תשובה יתהפכו כל הגזירות הקשות לטובה, ו'המבול' יהפך לגשמי ברכה... והדברים שייכים ביותר לזמנינו, כאשר כל אחד מרגיש קוועטש (החמצה) בלבו, ואומר לעצמו חבל שכבר עברו ראש השנה ויום הכיפורים, אילו היינו עומדים כעת בחודש אלול בוודאי היינו קורעים את הגזירה - אך האמת היא, שגם גזירה שכבר חתומה בחותם המלך עדיין יכולה להתבטל אם נשוב אליו ית' עכשיו, בתחילת חשוון...

והרי קל וחומר בן בנו של קל וחומר הוא, אם הקב"ה מקבל תשובת אותם רשעים שעברו על החמורות ביותר (עי' רש"י ו יא), ו'השחית כל בשר דרכו על הארץ' [וידוע מה דאיתא בזה"ק (ח"א ר"ט): על עבירות כאלו], על אחת כמה וכמה שהוא רוצה בתשובתם של ישראל, ופשיטא שתתקבל באהבה וברצון (ועי' בהרחבה ב'דברי חיים' ריש פרשתו).

טו. מעשה בבת מלך שחלתה אנושות ונטתה למות רח"ל, מיד הזעיקו רופאים מומחים שיבדקו אותה, הללו פשפשו ומצאו את שורש המחלה המקננת בה, ואמרו שיש רק תרופה אחת שבכוחה לרפאותה, אך דא עקא, שהיא נדירה ביותר וא"א להשיגה אלא בקצה העולם, וגם היא עולה הון עצום ביותר, וכרוכה במאמצים כבירים להביא אותה משם. אכן, הרי 'כלום חסר בבית המלך', וגם כל הון דעלמא אינו שווה כנגד חיי בת המלך האהובה עליו, מיד שלחו שליחים מסורים ונאמנים שיחושו להביא את התרופה וציידו אותם באוצרות מלכים, ובינתיים לא ספרו למלך את דבר הרופאים והמאמצים הנעשים להשגת סממני הרפואה, בכדי שלא להדאיגו. אחר כמה שבועות הגיעה הבשורה המשמחת - השלוחים הגיעו ובידם התרופה הנכספת, נכנסו לבשר למלך שה'ישועה' הגיעה, ובוזה סיפרו לו את כל אשר אירע, פרץ המלך בככי גדול, נבהלו המקורבים ושאלוהו, מדוע יבכה המלך, עתה כשבתו עומדת לחזור לארץ החיים, נענה להם המלך, בשמעתי כמה עלתה התרופה ואלו מאמצים נצרכו להשיג אותה מבין אני היטב עד כמה נוראה המחלה ועד כמה קרובה היא לשערי מוות... והנמשל פשוט וברור, אם היינו צריכים לשלם מחיר כה יקר סימן הוא עד כמה קשה היא ה'תרדמה' ועד כמה עלינו להקיץ ולהתעורר...

טז. פעם הגיע איש כפרי אל העיר הגדולה, וראה שם פועל של 'חברת הטלפונים' מסדר 'קו טלפון' (phone line), וכך מעשהו, בתחילה קדח חור בכותל הבית ומשך בו 'חוטים' (wires), ואח"כ חיבר לשם מכשיר טלפון, והנה נשמע הקול מקצה העולם ועד קצהו, התלהב הכפרי למראה ה'פלא' הגדול ושאל את הפועל 'מה יקר חסדו' - כמה עולה התקנת טלפון, השיב לו הלה 1,000 שקלים. אמר הכפרי לעצמו, וכי בשביל עשיית כמה חורים אשלם סכום עתק שכזה, והרי יכול אני לעשות זאת בעצמי בכמה רגעים... רץ אל ביתו וקדח בקיר הבית והכניס מכשיר אל החור, הניח את הטלפון סמוך לאזניו אך אין קול ואין עונה... עד שאמרו לו גולם שכמותך, וכי על ידי חור בקיר ניתן לשמוע שיחות בעין איש לרעהו... אלא צריך להכניס תחילה 'חוטים' להתחבר לחברת הטלפון הראשית ורק עי"ז יעבור הקול בהם עד שיגיע לאזניך...

עומדים אנו בשעה קשה כזו כשליבם של כל בני ישראל 'מחורר' קרוע ומורתח, אלא שאין די ב'חור' בלבד, רק עלינו להכניס 'חוטים' באותם חורים - אלו הקבלות הטובות לתיקון המעשים, ועי"ז נהיה 'מחברים' לאבינו שבשמים, וישמע קולנו למרומים...

יז. וכן רמזו קמאי בסמיכות סיום התורה לראשיתה 'לעיני כל ישראל - בראשית', כלומר, 'ראשית' דבר על האדם להתחזק ולשמור מכל משמר את 'עיני כל ישראל'...

יח. איתא במדרש (במדב"ר י"ט ב) אמרו לו לנחש מפני מה אתה מצוי בין הגדרות, אמר להם מפני שפרצתי גדרו של עולם. וביאור הדברים, שאלו לנחש, רואים אנו שהנך משקיע כל כוחך לפתות את בני העולם שיפרצו את גדריהם וסייגיהם - שמא תוכל לומר לנו מה רווח יש לך בזה כל כך... ויען הנחש ויאמר, כי משם הדרך קצרה לכלותו לגמרי, וכמו שעלתה בידי לפתות את חוה שתפרוץ 'גדר וסייג' שעשתה לעצמה - שלא לגעת בעץ הדעת (שהקב"ה אמר לאדם 'אל תאכלו מעץ הדעת' והיא הוסיפה לגדור שלא לגעת בעץ) ומכיוון שנגעה בו נפתחה דרכה והגיעה לעבור על הציווי עצמו...

גלוי וידוע לכל עד כמה זקוקים אנו שיתקיים בנו מה שנאמר (דברים כג טו) 'כי ה' אלוקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך', על כן עלינו להיזהר במשך הכתוב 'והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב

'כי יש לך לדעת שיש מצווה שתועלתה להמשיך חן על האדם, או בבחינת ג' או ד' מצוות ידועות, עיי"ש.

אלא, שלא מצינו בדבריו מהי הדרך שע"י יזכה למצוא חן ושכל טוב בעיני אלוקים, והרי כל בר דעת מבין ויודע עד כמה הוא זקוק לענין זה - למצוא חן וחסד לפני המלך, שיציל אותו ממי ה'מבול' השוטפים חן ברוח חן בגשם, מכל הקשיים הצרות והניסיונות. וכנגד זה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שנח ניצל ממי המבול בזכות ששמר עיניו בקדושה², כי שמירת העיניים 'סגולה' היא לנשיאת חן בעיני אלוקים ואדם³, וכבר איתא בגמ' (סוכה מט:): כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים⁴.

בפרשתן (ט כג), 'ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערוות אביהם ופניהם אחורנית, וערוות אביהם לא ראו'. הקשה ה'אלשיך' הק', מדוע 'וילכו אחורנית', ואם מחמת שרצו לשמור את עיניהם מראות ברע, תסגי להו בסגירת ועצימת עיניים, ומדוע הפכו גם את פניהם אחורנית.

ומתורתך תלמדנו כמו שכתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בראשית ד"ה ויראו), שכל פגם דור המבול התחיל מ'פגם העינים', וכמו שנאמר (ו ב) ויראו וגו' י"ב, ואילו 'נח מצא חן בעיני ה'' כי תיקן פגם זה, וזהו בעיני ה' - שקידש עיניו רק למענו ולכבודו ית'.

ויתבאר הדברים ביותר, שהנה בסוף פר' בראשית נאמר (ו ח) 'ונח מצא חן בעיני ה'', וכתב ה'אור החיים' הק' זי"ע (שם) שאי אפשר לומר שנח ניצל ממי המבול עבור שהיה צדיק ולא חטא, דאם כן אף התינוקות שעדיין לא באו לכלל עונשין היו צריכין להינצל מן המבול, אלא בע"כ צריכים לומר שהקב"ה התחרט והתנתחם כביכול על עצם יצירת האדם וכל העולם כולו, כמו שנאמר (ו ז) 'אמחה את האדם וכו' כי נחמתי כי עשיתים'. מעתה תתמה כיצד ניצל נח מהמבול, תשובתו בקרא - 'ונח מצא חן בעיני ה'', (ושלא תאמר שלא היה צדיק ולכן הוצרך לחן בכדי להנצל מן המבול) כי הגם שהיה צדיק לא תצילנו צדקתו - אלא בחינת החן, ועל ידי מה השיג החן - על ידי קיום איזה מצוות,

מאחר"ך... ורמז יש בדבר, שאותם מרצחים שונאי ישראל פרצו את הגדר ואת הגבול ועי"ז עשו את אשר זממו, והתפקיד לעת הזאת הוא לחזק ולבצר ביתר שאת את הגבולות ואת הגדרים...

יט. וכך ביאר האור החיים הק' (ו ג), על הפסוק 'ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם', שעד דור זה היה הקב"ה מוכיח את ברואיו בדברו עמהם, כגון ויאמר ה' אל הנחש (בראשית ג יד), אל האשה אמר (שם טז) ולאדם אמר, וכן בקין והבל, ונמצאו כל הברואים כולם במדרגת הנביאים, אך ויהי כי 'החל' האדם - כשהתחילו לקלקל בעינים אלו של 'ויראו' אז נתחללו, ולא אבה השי"ת להכירם כלל כמו שנא' 'לא ידון רוחי באדם' והביא קץ כל בשר על פני הארץ. ומכלל דבריו יש ללמוד גם להיפך, ומדה טובה מרובה, שככל שאדם מוסיף שמירה על שמירה בשמירת עיניו בקדושה ובטהרה שהבזה הנו מתקרב יותר ויותר אל השי"ת - עד למדרגת הנבואה...

כ. ומכאן דרך נכונה ועצה ישרה בימים הללו, כי הרוצה להינצל 'מהמבול' - עצתו היא בשמירת עיניים בקדושה וטהרה. וזהירות יתירה נדרשת שלא להביט באותם כלים טמאים מתוך 'סקרנות' (נייגעריקייט) לראות מהנעשה והנשמע... ואף מי שנאלץ להחזיק ב'כלים' אלו בהוראת רב מוסמך לצורך פרנסתו, אך מכל מקום אין לו שום 'היתר' להסתכל במה שאינו צורך פרנסתו, ודי בהערה נחוצה זו...

כא. וכמו שמצינו ביוסף הצדיק שנאמר בו (להלן מט כב) 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין', ופירש רש"י, פורת' הוא לשון חן, ו'חננו נטוי על העין הרואה אותו', וכל כך למה כי בנות צעדה עלי שור, והוא לא הרים עיניו להסתכל בהם ח"ו, עוד מצינו שנאמר עליו (לט כא) 'ויתן חינו בעיני שר בית הסוהר' (ועיין רבינו בחיי שמות כ יז).

כב. מעשה נפלא סיפר בעל המעשה ה"ה הרב מרדכי גולדברג שליט"א איתן מושבו בשכונת 'ברכפלד' שבעי"ת מודיעין עילית יצ"ו, העוסק לפרנסתו בכתיבת סת"ם. לפני כשבועיים ימים ביום ראשון בלילה, אור לב' דחול המועד סוכות השתתף ב'שמחת בית השואבה' שנערכה ברוב עם בעי"ת ביתר עילית, ובתוך הדברים עוררו את הקהל בעניין שמירת עיניים, כשהוא מזכיר את דברי רש"י על הפסוק (ישעיה לג טו-טז) 'ועוצם עיניו מראות ברע, הוא מרומים ישכון וכו' לחמו נְתָן מימיו נאמנים, ופירש רש"י 'לחמו נתן - לא יהא מבקש לחם כי מן השמים יספיקו לו מזון, מימיו נאמנים - מקור מימיו לא יכזב, כלומר זרעו יגדל וכל צרכיו יסופקו, וכל קהל הקודש נתרוממו בטפחיים על גבי הקרקע בדיבורים קדושים אלו, כשהם משוררים את לשון רש"י בעוז ובתעצמות. נכנסו הדברים

באר הפרשה - פרשת נח

ונח לבריות^{כד}, ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה נח איש) כי להיפך ממנו היו בני דורו, שהיו מושחתים בינם לבין הבריות מלבד מה שהשחיתו דרכם בינם לבין קונם, וזהו אומרו (ו יב) 'וירא א' כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ', שלא הלכו בדרכי השי"ת מה הוא רחום אף אתה רחום. וז"ל החת"ס, משום כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, דרכו מוסב על אלוקים - שהשחיתו דרכי אלוקים שהוא רחום וחונן, מה שראוי לאחוז בדרכיו ולהיות בין אדם לחברו חומל וחונן, ואילו עשו בן ה' הקב"ה מרחם וחונן אותם אעפ"י שעברו עבירות בינם לקונם, אבל עכשיו שלא עשו בן נחתם גז"ד שלהם^{כה}.

אלא צ"ל, שמראה שאינו טהור פוגע ב'צלם אלוקים' הנמצא לנדרו, אף אם אין עיניו פקוחות.

יש שביארו שלכן ההולך במקום 'דאיכא דרכא אחרינא' נקרא רשע (ב"ב נו:): וכפירוש רש"י שנקרא רשע אף אם עצם עיניו ולא נכשל, כי עצם המראות האסורות הנגלות לפני האדם אף בלא ראיית עיניים בפועל מטמאות את הנפש^{כז}.

עולם חסד יבנה - קיום העולם רק בזכות מידת החסד בפרשתן (ו ט), 'אלה תולדות נח', ובמדרש (ב"ר ל ה), ניחא לעליונים ניחא לתחתונים - נח לשמים

היטב אל לבו של ר' מרדכי הנ"ל, בפרט בהיותו אז במצב דחוק ביותר בפרנסתו, ותיכף קיבל על עצמו קבלה מסוימת לחיזוק שמירת עיניו בקדושה וטהרה. ביום שלישי בבוקר התקשר אליו 'סוחר' אחד להציע לו איזה 'עסק טוב' בענייני סת"ם כשמתן שכרה נכבד ביותר, הגם שעד עתה לא היה אלא 'סופר' ותו לא, ולא התעסק בעניינים אלו (של מסחר סת"ם) כלל, ולחיזוק הדברים 'העביר' לו הלה סכום גדול בתורת דמי קדימה... (תיכף שאל מורה הוראה אם מותר לו לעשות עסק זה בחול המועד, והשיב לו, שהואיל ואין כאן חתימת חוזה שוב אין זה בכלל 'משא ומתן', ואכמ"ל), וזכה לראות בחוש שדברי רש"י הק' חיים וקיימים ונאמנים לעד, כי תיכף שקיבל על עצמו להתחזק ב'עוצם עיניו מראות ברע' מיד זכה ל'לחמו נתן, ומן השמים יספיקו לו מזון'...

כג. בעניין זה ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע את הכתוב (ט כד) 'וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן' ובגמרא (סנהדרין ע.) דרשו כי דברים נוראים ביצע חם באביו בעת שנתו, אך דברים אלו אינם מופיעים בתורה, ולפי פשוטו של מקרא כל רעתו של חם שע"ז קללו אביו ואמר (פסוק כה) 'ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו' לא היה אלא על 'וירא חם אבי כנען את ערוות אביו' ובעבור שטינף נפשו בראיה אסורה נתקלל בקללה נמרצת זו לעולמים (הובא ביגדיל תורה).

כד. דבר נפלא מצינו במדרש (תנחומא ה) בזה"ל, נח איש צדיק, על שזן את בריותיו של הקב"ה נקרא צדיק. שני בני אדם נקראו צדיקים על שזנו את הבריות, נח ויוסף, שכך כתוב בו 'על מכרם בכסף צדיק (עמוס ב ו), וכתוב בו 'ויכלכל יוסף' (בראשית מז יב). עכ"ד המדרש. והיינו שלא מצינו בכך התורה מי שיעיד עליו הכתוב שהוא 'צדיק' זולת נח ויוסף, ופירשו חז"ל מעלתם היתירה שמשום כך זכו לזה - כי זנו את הבריות, ומכאן תלמד מעלתם הנשגבה של בעלי גמילות חסדים.

מאמר נחמד שמעתי לפרש מאיש חכם ונבון, במה שנאמר (תהילים קמו ז-ט) 'עושה משפט לעשוקים נותן לחם לרעבים ה' מתיר אסורים, ה' פוקח עורים ה' זוקף כפופים ה' אוהב צדיקים, ה' שומר את גרים יתום ואלמנה יעודד', שלכאורה תמוה מדוע נזכר שה' אוהב צדיקים בתוך כל אותם אומללים ושבורי לב שה' עומד לימינם, אלא שרמז יש כאן, ה' אוהב את הצדיקים אשר הולכים בדרכיו ובמידותיו, והם עושים משפט לעשוקים ונותנים לחם לרעבים ועוזרים ומסייעים לאותם זקוקים לסעד ולתמיכה...

כה. עפ"י ביארו הרבה מה שכתב רש"י (פסוק יג) על הפסוק 'כי מלאה הארץ חמס מפניהם - לא נחתם דינם אלא על הגזל', ולכאורה קשה, שהרי דור המבול עשו את העבירות החמורות ביותר, וכדכתיב (פסוק יב) 'וירא אלוקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ', ומדוע לא נחתם דינם אלא על הגזל, אלא, שכל זמן שחטאו ב'בין אדם למקום' עדיין היה הקב"ה מרחם עליהם, אך כיון שחטאו בגזל וקלקלו מעשיהם גם ב'בין אדם לחברו' על כך אין הקב"ה מוחל...

דיוק נפלא אמרו ביסוד הדברים בלשון המשנה (אבות ה ב) 'עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול', ולכאורה מה בין דורות הראשונים לדורות

עושים צדקה, אמר לו על החיה והבהמה והעוף, ולא היינו ישנים, אלא נותנים היינו לפני זה ולפני זה כל הלילה וכו'. באותה שעה אמר אברהם, ומה אילולי שעשו צדקה עם בהמה וחיה ועוף לא היו יוצאין משם, אני אם אעשה עם בני אדם על אחת כמה וכמה שאנצלי"ח מן הפנעים^{כז}, מיד ויטע אשל (להלן בא ג) אכילה שתיה לוויה'.

ובזכות החסד 'יבנה' העולם כולו^{כח}, וגם העולם קטן (עולם פרטי) של הגומל חסדים^{כט}. וכדאיתא במדרש (שוה"ט תהלים לו) ששאל אברהם אבינו את שם בן נח 'ביצד יצאתם מן התיבה, אמר ליה בצדקה שהיינו עושים שם, אמר לו, וכי מה צדקה היה לכם לעשות - וכי עניינם היו שם, והלא לא היו שם אלא נח ובניו, ועל מי היתם

של נח, מדוע אז היה השי"ת 'ארך אפיים' ואילו בדורות של נח כבר לא היה מחילה, אלא שכל אותם עשרה דורות חטאו בע"ז - בבין אדם למקום, על כן האריך ה' אפו ולא הענישם, עד שבימי נח חטאו גם בבין אדם לחברו והביא עליהם את מי המבול, וזהו מה שאמרו חז"ל להודיע כמה ארך אפיים לפניו - כמה הקב"ה מאריך אפו כשחוטאים רק 'לפניו', והראייה לדבר, שתיכף כשקמו אנשי רשע של דור המבול מיד הביא עליהם את מי המבול... יש שהוסיפו רמז לכך, שבכל פרשת דור הפלגה נזכר שם 'הוי"ה' המורה על מידת הרחמים אף שכפרו בעיקר, ואילו בעניין המבול נזכר שם 'אלוקים' שהוא מידת הדין, כי דור המבול חטאו בהשחתת המידות ומלאה הארץ חמס מפניהם, וזו קשה בפני המקום יותר מחטא הכפירה בו ית'.

כו. איתא במדרש (בר"ר לג ב) מעשה שהיה בימי רבי תנחומא כשהייתה עצירת גשמים ובאו ואמרו לו יגזור נא רבינו תענית, וכן עשה, בהגיע יום השלישי לתעניתם (התענו כדת של תורה שני וחמישי ושני, ומעשה זה היה ב'שני' השני שהוא תעניתם הג') ועדיין לא ירדו גשמים, עלה רבי תנחומא ודרש לבני ישראל, בְּנֵי, התמלאו רחמים אלו על אלו והקב"ה מתמלא רחמים עליכם, ומובא שם מעשה באריכות על איש שנתן מעות לצדקה למי שעפ"י סדר העולם לא היה מעניק לו אפילו פרוטה אחת, אז הגביה רבי תנחומא פניו כלפי מעלה ואמר, רבון כל העולמים, מה אם זה שאין לה עליו מזונות ראה אותה בצרה ונתמלא עליה רחמים, אתה שכתוב בך (תהלים קמה ח) 'חנון ורחום', ואנו בני ידידיך בני אברהם יצחק ויעקב עאכו"כ שתתמלא עלינו רחמים, מיד ירדו גשמים ונתרווה העולם. ויש לנו ללמוד מכאן כי יתכן שיחיד יכול להציל את כל העולם כולו - על ידי מעשה חסד שיעשה...

כז. הנה כתב ה'בעל הטורים' על הפסוק (ח ב) 'ויכלא הגשם מן השמים', שמצינו ב'מסורה' ב' פעמים שנזכר תיבת 'ויכלא', א. 'ויכלא הגשם'. ב. 'ויכלא העם מהביא' (שמות לו ו), ומבאר הרה"ק ה'ערוגת הבושם' זי"ע, שהנה 'הגשם' היינו גשמי ברכה (כדאיתא ברש"י ז יב), ולפי"ז יש לבאר הרמז בשייכות מקראי קודש הללו, כי מה טעם ויכלא הגשם דהיינו גשמי ברכה משום שויכלא העם מלהביא תרומה וצדקה לה'. ומעתה, מידה טובה מרובה, אם ירבו בנתנית צדקה אזי יתרבה כהנה וכהנה השפעות הטובות של 'גשמי ברכה' בכל העניינים, וכמו שנאמר (דברים טו י) 'נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך'.

כח. וזה לשונו הזהב של ה'פלא יועץ' (ערך וותרנות) ולפעמים שמדת הוותרנות תחיה בעליה ותצילהו מצרה וצוקה, מה טוב חלקה, לא ידע אנוש ערכה.

וכך כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (משפטים ד"ה וכי יריבון) לבאר מה שנאמר (שמות כא יח-יט) 'וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף וגו', ורפא ירפא, ולכאורה צ"ב לשם מה נכתב בתורה 'וכי יריבון', הרי היה די באומר 'כי יכה איש את רעהו', ומבאר החתם סופר, שהנה נאמר (ישעיה נז יט) 'שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו', ונרמז בזה כי מי שנוהג בשלום לרחוק ולקרוב... אינו צריך להגיע לרופאים, אלא אמר ה' ורפאתיו, אבל מי שאין לו שלום מכל עבריו והוא בעל מריבה בו לא כתיב אמר ה' ורפאתיו אלא 'ורפוא ירפא', וכדרשת חז"ל (ב"ק פה.) מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות... וכבר כתב ב'בעל הטורים' על הפסוק (טו כו) 'כי אני ה' רופאך' וז"ל, רופאך, ה'פ"א רפויה שהרפואה שבידי שמים באה בשופי, ושבידי אדם בא בקושי ועל כן 'ורפא' בפרשת משפטים דגוש.

הגה"ק רבי חיים פלאגי זי"ע כתב (רפואה וחיים פ"ב אות עד) 'כשיש חולה בתוך ביתו יעשה ותרנות אפילו עם עופות השמים, ובדוק ומנוסה שיבקשו עליו רחמים'. והוסיפו לרמז בדבריו באופן נפלא, כי פעמים חושב האדם וכי לפלוני אוותר, והרי הוא 'בהמה בתבנית אדם'... לזה כתב לוותר אפילו לעופות השמים, ר"ל, למי שמבלבל אותך ומטריד אותך ממש כציפור המרקדת על הראש... ובאופן כזה, בדוק ומנוסה שיבקשו עליו רחמים...

שמעתי מבעל המעשה הרב הגאון החסיד הישיש ר' יהושע ווייס מתושבי בני ברק ז"ל שזכה לאריכות ימים מופלגת בליעה"ר ונלב"ע בהיותו כבן מאה, משנשאל 'במה הארכת ימים' סיפר מה שאירע עמו לפני כצ"ב שנה

באר הפרשה - פרשת נח

וגם זוכים בעלי החסד לבניין עולמם הפרטי בבנים מהוגנים, וכן כתב ה'ספורנו' על הפסוק בפרשתנו (ו') 'ויולד נח שלשה בנים', מאז שהתחיל להוכיח בני דורו זכה לבנים. כי לא מצינו בתורה מי ש'המתין' לבנים כדוגמת נח שהיה כבר בן חמש מאות שנים ועדיין לא זכה לפרי בטן, ורק בזכות שהחל לעסוק ב'זיכוי הרבים' זכה ל'ויולד נח שלשה בנים'.

נוראות מצינו להרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (שער ק"ש ר"ה ושמתם) המביא מה דאיתא בזה"ק

(כשהיה בן י"א שנים), הלה נתייתם מאמו בעודו בעריסתו, ואביו נישא בשנית, פעם נתדפק עני על דלת הבית - בעת שאמו (חורגתו) עסקה במליחת שני עופות, נכנסה האם לתוככי הבית לחפש אחר איזה 'פרוטה לעני', בתוך כך ראה העני את ה'עופות' לנגד עיניו, חמדם, נטל אחד מהם ונמלט על נפשו, כשבני המשפחה רודפים אחריו ואינם משיגים אותו. כעבור שבוע ימים בא אביה לבקר בביתם, ובאותה שעה שוב בא העני - גנב זה בביתם, משראתהו האם קראה לאביה שבא והכהו שני סטירות על לחיו כראוי לגנב כמותו - באמרו, וכי אינך מתבייש לשוב הנה לבקש מנדבת ידינו. ויברח העני כל עוד נפשו באפו... ה'ילד' שראה כל זאת וחשש מ'קפידתו' של הגנב, החל מרדף אחריו בכדי לבקש מאתו מחילה סליחה וכפרה על אשר עוללו לו, משראה הגנב כי הילד רודף אחריו חשב כי הלה רוצה להשלים את עבודת ההכאה, לכן הגביר את מרוצתו, זעק אליו הילד, עמוד נא, מבטיחך אני שלא אזיק לך מאומה, נעתר הגנב ועמד ממרוצתו, ניגש אליו הילד ונתן לו מלא חפניים מטבעות זהב (שהיה מקבל בכל עת מטבעות מאבי אמו) וביקש מעמו שיענה ויאמר שאין לו כל קפידה עליהם, עשה העני כרצונו, ואף הוסיף לברכו ב'אריכות ימים'. ומכאן סוד אריכות ימיו בצלילות הדעת כמאה שנות חיים טובים.

עוד סיפר החסיד הישישי, כי מוצאו מעיר סאטמאר (בחבל אונגריין), ובהגיעו לפרקו נשא את ב"ב שמוצאה מעיר טעמעשוואר (שבחבל רומניא), בעת גמר השידוך נקבע ביניהם כי בני הזוג ידורו כמחצית השנה בטעמעשוואר מקום מגורי הכלה, ולאחמ"כ יעקרו לסאטמאר (מקום שהיה נחשב כיותר בטוח מפעני המלחמה - שכן לא במהרה פלשו האויבים לתוככי אונגריין), בהגיע העת סירבה האשה לעקור מדירתה, לאחר דין ודברים פנו השניים אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שהיה אז מרבני העיר, האברך טען שהיא הבטיחה וקיבלה על עצמה לעקור דירתם בגמר מחצית השנה מנישואיהם, לעומתו טענה האשה ש'בת יחידה' היא להוריה ועתה רואה שאי אפשר לה לעזוב לבדם... נענה הרבי ואמר אף אם נאמר שהאשה הבטיחה לעקור דירתה, מכל מקום יש לה 'פתח חרטה' בראותה שאי אפשר לעזוב את ההורים לבדם, על כן יותר לה הבעל ויישאר בטעמעשוואר.

כל זה היה בשנת 'ת"ש' - בפרוץ ה'מלחמה', ומאז עברו כחמשה שנים שבהם לא נודע לאברך מה עלה בגורל משפחתו, עד שנודע לו של"ע איש מבני משפחתו לא נותר בחיים זולתי הוא עצמו, כי בטעמעשוואר ניצלו מהמלחמה בקל יותר מבסאטמאר... וכל זה בזכות הוויתור.

כט. מרגלא בפומיה קדישא דהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע, כי בית אשר אורחים מצויים בו - אין רופאים נכנסים בו...

ל. ובאמת כן איתא להדיא בגמרא (ב"ב ט:) רבי יהושע בן לוי אמר, כל הרגיל לעשות צדקה - זוכה הויין לו בנים בעלי חכמה, בעלי עושר, בעלי אגדה, בעלי חכמה. ובכלל זה מי שלא זכה עדיין לבנים ודאי יזכה לבנים, ואף גם זאת שיהיו בניו בעלי חכמה וכו'.

הרה"ק רבי ברוך מזיכלין זי"ע הזכיר את חתנו שהמתין לישועה לזרע של קיימא לפני הרה"ק הרבי רבי העניך מאלכסנדר זי"ע ובפרשת נח הוה מעשה, אמר לו הרבי רבי העניך, הנה מתחילה כתוב 'אלה תולדות נח' ואיתא ברש"י הק' 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים', ובהמשך הכתוב - 'ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת', ולכאורה צריך ביאור מדוע פירש מתחילה 'תולדות נח' על המצוות ומעשים הטובים כשלפי פשוטו של מקרא קאי על לידת שלשת בניו הכתוב מיד בסמוך, אלא, בשמים ממעל יש 'שערי תולדה' אשר משם נשפע לבני האדם 'זרע של קיימא' והם עומדים בסמוך לשער גמילות חסדים. ופעמים ששערי תולדה סגורים וקשה ביותר לפתחן, אז העצה היעוצה להיכנס אל השער הסמוך ב'שער גמילות חסדים', ומשם אפשר בנקל לבקוע גם את 'שער התולדה' ולזכות לזרע קודש, וזה נמי היה אצל 'נח איש צדיק' שהמתין חמש מאות שנה לזרע של קיימא, ועל כן עסק במצוות וגמילות חסדים, ומשם נפתח לו גם שער התולדה, ולזה כיוון רש"י 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים' שעי"ז זכה ל'ויולד נח שלשה בנים' כפשוטו ממש.

יש באותה בכיה יתר על שאר צעקות ובכיות של בני ישראל בכל משך הגלות ממה שעושים להם אומות העולם.

אלא, שבאותה שעה קשה ומרה - לאחר שהוציאו להריגה את רשב"ג ידע היטב רבי ישמעאל כהן גדול שהנה עומדים להרוג גם אותו תיכף ומיד, והינו עומד ברגעים האחרונים של חייו... ומכל מקום לא בכה על 'צרת עצמו' רק על צערו של רשב"ג, 'לבך הבכיה הזאת והצעקה היא הוא שהגיע עד כסא הכבוד, שאינה לצורך עצמו רק על צרת רשב"ג'. ללמוד וללמד כי מה שעולה לשמי מרום ועומד לפני השי"ת - הוא מה שהאדם חושב על הזולת¹ ולא על עצמו²...

(ז"ח רות) 'אדהכי שמעו חד קלא וכו' דאתרשים תדיר בכורסאי קדישא ביה, והיא בכיה דר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול דבכה על רישא דרבן שמעון בן גמליאל (וכמו שאמרנו זה עתה במוסף דיוה"כ בפיוט 'אלה אוכרה' על עשרה הרוגי מלכות, שכשהוציאו את רבי ישמעאל ורשב"ג להריגה, ונפל הגורל להרוג את רשב"ג תחילה, ולאחר שחתכו את ראשו נפל רבי ישמעאל את הראש וצרח עליו בקול מר'), דההוא בכיה לא אתעביר מכורסאי דמלכא עד דיעביד קב"ה נוקמין בשאר עכו"ם' [ובתרגום ללה"ק: שמעו קול אחד וכו', שהוא רשום תמיד בכסא הכבוד, והיא בכיה דרבי ישמעאל בן אלישע כה"ג שבכה על ראשו של רשב"ג, ובכיה זו חקוקה שם תמיד עד שיעשה הקב"ה נקמה בעובדי ע"ז]. ולכאורה צריך ביאור מה מעלה ועדיפות

לא. פעם נכנס יהודי עני ואביון אל הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ זי"ע, בהיותו בקודש פנימה, ראה הרבי שלראש העני 'כובע עליון' שאינו ראוי ללבישה כלל (בקושי לפורים), ללא אומר ודברים הוציא הרבי כובע חדש שהיה מוכן בארונו ונתנו להעני ששמח בכך כמוצא שלל רב. משיצא העני מחדר הרבי והבחינו בני הבית בכובע החדש של הרבי על ראשו של העני, שאלוהו מיד, מדוע הוצרך הרבי לתת לעני כובע חדש לגמרי, והרי אף הכובע שהרבי לובש עתה 'טוב ויפה' הוא, ומן הישר לתנו ליהודי, ואת החדש היה הרבי משאיר לעצמו... ענה הרבי ואמר להם, אכן כדברייכם, שמרתי לעצמי את הכובע החדש והנאה, ואף אם ראיתם שנתתיו לו - אדרבה - בשמים ממעל אין לאדם מלבושים זולתי מה שהכין לעצמו מבעוד מועד - בעודו בהאי עלמא. נמצא שב'נתינה' זו לקחתי לעצמי את הכובע הנאה יותר.

וכבר פירש הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ פר' משפטים) בלשון הכתוב (שמות כב כד) 'אם כסף תלוה את עמי את העני עמך', אם תרצה שכספך ילווה אותך לקברך, קיים בהם מצוות צדקה והלוואה, כי רק את העני - המעות שנתת לעניים, אותם המעות ילכו עמך לעולם שכולו טוב.

לב. מאמר נפלא שמעתי לפרש במה שאמרו חז"ל (יומא טו:) 'מיקירי ירושלים' היו מלווים ביום הכיפורים את האיש שהולך את השעיר לעזאזל, ולכאורה מה ראו לכנותם בשם נכבד כזה 'מיקירי ירושלים', אלא, שהרי באותה שעה היו מתכנסים כל ישראל בבית המקדש לראות את עבודת הקודש של הכהן הגדול, והם 'ויתרו' על כל ההתעלות הרוחנית והשראת הקדושה ונתלוו אל השליח והכל בכדי שלא יצטרך ללכת בגפו, ולצורך כך עזבו את הכל ונתלוו אליו למנוע ממנו צער ועגמת נפש, אנשי מעלה כאלו 'המשכילים אל דל' ראויים היטב להיקרא 'יקירי ירושלים'...

הנה איתא בגמ' (יומא נג:) שבשעה שהיה הכהן גדול נכנס ביום הכפורים 'לפני ולפנים' - לקודש הקדשים, היה מתפלל תפילה קצרה בבית החיצון, ובתוך מיעוט בקשותיו היה מתפלל 'ולא תכנס לפניך תפילת עוברי דרכים בשעה שהעולם צריך לגשם' - שלא יקבל הקב"ה את תפילתן של העוברים בדרך המבקשים שיעצרו הגשמים המפריעים את הילוכם ברשות הרבים. וידועה התמיהה, וכי בקשה זו היא כל כך נחוצה וחשובה עד שהיה הכה"ג צריך להתפלל על כך במיוחד ביום המקודש במקום המקודש. ושמעתי דבר נפלא מידיד נאמן שליט"א כשהוא מדקדק עוד בלשון תפילת הכה"ג 'ולא תכנס לפניך', שלא ביקש 'שלא תתקבל' התפילה, אלא 'שלא תכנס' - כי אכן עיקר בקשתו של הכהן הגדול הייתה שלא תישמע תפילה כזו כלל, כי היתכן שאדם יחשוב רק על עצמו ולא על אחרים עד שיתפלל שיוכל לילך במנוחה על 'חשבון' שאר באי עולם... לא תהא כזאת בישראל... ובאמת בקשה כגון דא ראויה שתיאמר ביוה"כ בזמן הקדוש ביותר...

כאשר הקים הגאון ר' מאיר שפירא זצוק"ל את ישיבתו המעטירה 'חכמי לובלין' נסע לארה"ב להתרים נדיבי עם, ושהה שם בחודש תשרי תרפ"ז, והנה לקראת 'שמחת תורה' נחלה ה'משמש' שנלווה אליו, וכשחזר המהר"ם שפירא

באר הפרשה - פרשת נח

לעסוק בדברי תורה - התחזקות בעסק התורה

בפרשתן (י י), 'ותהי ראשית ממלכתנו בבל', הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה נוהג לבאר משם הרה"ק ה'אור לשמים' מאפמא זי"ע (פר נצבים), שראשית קבלת עול מלכות שמים היא לעסוק בתלמוד בבלי¹, ומשם תבוא לו ארך - אריכות ימים, וגם הוא לשון רפואה לד.

בפרשתן (ט כ), 'ויחל נח איש האדמה', יש שביארו, שהרי רש"י הביא לעיל (ו ב) מכאן שלמד

נח תורה לה, והנה, ידוע הביאור בדברי המדרש (ויק"ר ריש פר' בחקת), 'חשבתני דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך' (תהלים קיט נט), אמר דוד רבונו של עולם, בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבית המדרש. והיינו שדוד המלך אמר, אך משים אני פעמי רגלי לבית המדרש ללמוד תורה, מיד בא אלי היצר ורצה למנוע אותי מלהלך לשם בתואנות שונות ומשונות... ארי בדרך... עיף אתה וכו', באותה שעה אומר אני לעצמי, הרי 'למקום פלוני' - לעסקי ממון וכו', 'אני הולך' - ואיני מחשב את כל

מה'הקפות' בליל שמחת תורה ראה אותו שוכב מרותק למיטתו, אין צורך להאריך את הרגשת המשמש - להיות שוכב בדד בליל שמחת' במקום להיות בבית הכנסת ולשמוח בשמחת התורה, מיד התעטף מהר"ם שפירא בטליתו ופתח בקולו האדיר והנעים באמירת פסוקי 'אתה ה'את' כעומד לפני 'עמוד התפילה' בבית הכנסת מלא מפה לפה וגדוש בהמון עם... והמשיך בעריכת סדר ההקפות כשהוא מפזז ומרקד בהתלהבות, והכל בכדי להיטיב לשני את הרגשתו... באמת אמרו, לא היה צריך מהר"ם שפירא 'ספר תורה' לרקוד עמו, כי מלבד שהוא עצמו היה לעבדיגע ספר תורה (ס"ת חי), הרי מעשה זו של גמילות חסדים הוא הוא גופי תורה...

וכבר אמרו כי מעלת ה'יין' הוא שממעט עצמו בשביל לשמח אחרים, ה'בקבוק' מתמעט ומתרוקן ואילו הבריות ששותים ממנו מתרבה שמחתם...

לג. וכך אמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע משמיה דהרה"ק ה'ינוקא' קדישא מסטאלין זי"ע, שהתורה הקדושה משולה ללחם (בר"ר ע ה, ועוד במדרש ובזוה"ק במקומות רבים), ואילו לימוד מוסר וחסידות הרי הם כחמאה בה מלפתים את הפת, והנה לחם ללא חמאה אינו ערב לחיך אך עדיין ניתן לאכלו כמות שהוא, אך האוכל חמאה ללא לחם הרי הוא מקיא את כל מאכלו. וכך על האדם לעסוק תמיד - בד בבד עם החסידות והמוסר יעסוק בלימוד גמרא ופוסקים.. וד"ל.

עוד היה מרגלא בפומיה של הרה"ק מלעלוב זי"ע לומר, ב'מוסר וחסידות' יש לעסוק עם הגבלת זמן מסויים כל חד בדליה, אך 'גמרא' יש ללמוד בלי גבול ובלי סוף.

ואילו משמיה דהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע אמרו שהיצר אינו חושש אפילו מלימוד 'חובת הלבבות', ורק מלימוד הגמרא יאבדו עשתונותיו ואין לו כל השגה איך להביסנו (יגדי"ת).

לד. ו'אין ברכה כתורה', דהנה איתא בגמ' (ברכות כח:): בתפילתו של רבי נחוניא בן הקנה, 'מודה אני לפניך ה' אלוקי... שאני משכים והם משכימים, אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים, אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת'. והקשו המפרשים שלכאורה האריך בתפילתו וכפל העניין, שאמר תחילה אני עמל ומקבל שכר, ואח"כ חזר על כך בשינוי לשון ואמר אני רץ לחיי העולם הבא, ששם הוא מקום תשלומי השכר. ומבאר ה'מעדני יו"ט' (על הרא"ש ברכות פ"ד ס"י יב אות ג) וז"ל, ולדידי מעיקרא לאו קושיא, דאע"ג דשכר מצוות בהאי עלמא ליכא, מ"מ תלמוד תורה כנגד כולם שאוכלים פירותיהן בעולם הזה, וא"כ מה שאמר תחילה אני עמל ומקבל שכר בעוה"ז קאמר, עכ"ל. והיינו, שאכן, לא כפל אמריו, אלא יש כאן הודאה כפולה על תשלומי 'כפל', ראשית דבר הודה על כך שמקבל שכר בעולם הזה, ואח"כ המשיך להודות על שהוא רץ לחיי העולם הבא.

לה. הנה ידועה קושיית המפרשים מדוע כפל הכתוב לומר (בריש פרשתן) 'אלה תולדות נח נח איש צדיק', מדוע לא אמר 'אלה תולדות נח איש צדיק', ומבאר הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה זי"ע (בספרו רב ייבי) בדרך רמז, שהרי 'נח' מרמז למנוחה, וכבר אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) 'אם תעזבני יום יומיים אעזבך', שה'עזוב' את התורה יום אחד הרי התורה מתרחקת כנגדו, וזהו שאמר הכתוב אלה תולדות נח - התולדות והתוצאות של ה'מנוחה', הם נח, ר"ל 'מנוחה', כי מנוחה גוררת מנוחה, ואם בטל יום אחד ח"ו הרי הוא גורם לעצמו בידיים שהתורה תתרחק הימנו ח"ו.

אלו החשבונות, אם בן אף לבית המדרש אלך בלא עייפות לוי ועצלות לוי.
 התורה הקדושה וקיום המצוות שלא אקיימם בזריזות בשמחה והתלהבות, ובמחשבות אלו נתעלה מעל כל המניעות לח.

על זה הדרך מבואר מה שבינו את 'נח איש צדיק', שהיה איש אדמה כי כך היה דרכו של נח, בכל עת שבא לידו נסיון בתורה ועבודת ה', היה מתבונן על פעלו בעבודת האדמה, ואומר, אם הייתי נצרך כעת לפנות לעבודת אדמה הרי היה לי 'כח זמון' למהר אל העבודה ולעשותה בשלימות, אם בן למה תגרע

אבינו אב הרחמן, שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל עמך בית ישראל, ונזכה במהרה לראות בישועת ה', ולברכת 'ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד וחרב לא תעבור בארצכם', ונקם ישיב לצריו במהרה בימינו אמן.

10. מיקירי קרתא דשופריא ומנקיי הדעת שבה היה הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל, ביום מן הימים הוצרך ר' זלמן להיכנס אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע ונקבע לו לשעת בוקר מוקדמת, ולכן הקדים ר' זלמן והגיע לבני ברק בלילה שלפני היום, והשתכן אצל בנו ר' נטע. והנה מנהגו של אותו חסיד היה לשכב במיטתו בין השעות 11 בלילה עד 2 לפנות בוקר, ותיכף היה מתעורר לעבודת הבורא. באותו לילה לא הספיק רבי זלמן להשלים כל שיעוריו בתורה, ועל כן נשאר ללמוד לגמור חוק לימודו, הפציר בו רבי נטע שילך לישון וכבר ישלים את לימודיו למחר... אך ר' זלמן לא זע כלל לשמע דבריו אלא המשיך בלימודו, אך בנו שדאג לו המשיך ואמר לו, אולי תמשיך מחר... אולי תשלים למחרת את חוק לימודך... הלא מאוחר כעת... משראה שאינו נענה לאחר כל ההפצרות המרובות, פנה ר' נטע אל מטבח ביתו וישב לסעוד את לבו בסעודת הערב. אדהכי והכי סיים ר' זלמן את לימודיו, ובעברו ליד המטבח הבחין בבנו האוכל לשובע, פנה אליו ואמר לו... די לך נטע בני, אולי תשלים למחרת...
 11. ידועה קושיית המפרשים מדוע כפל הכתוב לומר (בריש פרשתו) 'אלה תולדות נח נח איש צדיק', ולא אמר 'אלה תולדות נח איש צדיק', ומבאר הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטראה זי"ע (בספרו רב ייבי) בדרך רמז, שהרי 'נח' מרמז למנוחה, וכבר אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) 'אם תעזבני יום יומיים אעזבך', שה'עוזב' את התורה יום אחד הרי התורה מתרחקת כנגדו, וזהו שאמר הכתוב אלה תולדות נח - התולדות והתוצאות של ה'מנוחה', הם נח, ר"ל 'מנוחה', כי מנוחה גוררת מנוחה, ואם בטל יום אחד ח"ו הרי הוא גורם לעצמו בידיים שהתורה תתרחק הימנו ח"ו.
 לח. עפי"ז יש מבארים את דברי חז"ל (ברכות ה.) 'פשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה', כלומר בבואו לעסוק בתורה מיד נופלים בדעתו תירוצים מתירוצים שהיום אין בכוחו ללמוד וכדו', אז יפשפש במעשיו, כלומר, בענייני הגשמיים כפרנסה וכדו', ויראה שבהם אינו מוצא 'תירוצים' אלא הוא יוצא לעבודתו מבוקר עד ערב במסירות נפש ממש, ומדוע לא יקח מזה לקח לעצמו ללימוד התורה הקדושה לעסוק בדברי תורה.